

RUNSTENAR I KNIVSTA KOMMUN

I Knivsta Hembygds-gillet's årsböcker 1967-1968 har redovisats uppgifter på runstenar och tillhörande inskrifter på dessa, befintliga inom Knivsta, Alsike och Vassunda socknar, i denna årsbok redovisas runstenar inom Lagga och Östuna socknar. Sammandrag av uppgifter ur "Upplands runinskrifter" av Elias Wessén och Sven Jansson. (Numret inom parentes avser stenens nummer i nämnda bok.)

I LAGGA SOCKEN finns 12 st runstenar, varav 1 är flyttad till Universitetsparken i Uppsala.

1) (481) Lagga kyrka

Stenen står utanför kyrkogårdsmuren på västra sidan av kyrkan, omedelbart norr om järngrinden. Ända fram till 1872 (?) låg stenen som tröskel mellan vapenhuset och kyrkan.

Ristningen är utförd av kunniga ristare och av ornamentiken och ristningstekniken har man slutit sig till att det är Fot.

Texten: "Torgisl och Torsten och Vibjörn och Olev läto resa stenen efter Torbjörn, sin fader."

2) (482) Kasby

Stenen står nu till höger om infartsvägen till Kasby från landsvägen Lagga-Funbo, några m från grinden till parken. Stenen restes på denna plats 1941. I äldre skildringar anges att en runsten finns vid rudedammen. Den har även använts som grindstolpe, men flyttades till nuvarande plats 1941.

Ornamentiken är enkel och utan kors.

Texten: "Visten och Torsten och Faste läto resa stenen efter Vigrim, sin broder."

3) (483) Kasby

Stenen står nu t.v. om infartsvägen till Kasby från landsvägen Lagga-Funbo, 3 m från grinden till parken, mitt emot ovan redovisade sten nr 482. Stenen restes på denna plats 1941. Tidigare har den sannolikt använts som grindstolpe men var då i två delar. Ursprungliga platsen anses vara, åtminstone efter vad man kan sluta sig till från äldre noteringar, vid sidan om vägen mellan mangårdsbyggnaden och stallet.

Ristaren anses vara okunnig och försökt efterlikna andra stenar, se 484.

Texten: Har ej kunnat tydas. Runorna ger ej någon språklig mening. Det förefaller som om ristaren endast insatt runorna som ett dekorativt mönster utan att ha haft uppdrag att göra en minnessten.

4) (484) Kasby

Stenen står vid södra sidan av vägen mellan mangårdsbyggnaden och ladugården. Den har tidigare använts som grindstolpe.

Texten: "Öring lät resa stenen efter Vidfare, sin fader."

5) (485) Marma

Stenen står i trädgården vid Marma 4 m nordöst om landsvägen till Uppsala 15 m västsydväst om huvudbyggnaden. Tidigare har stenen haft annan plats och säges ha stått på "Marma gärde vid Almungevägen" (1632) och samma plats beskrives enligt annan forskare som "stenen står i sydöstra hörnet av Marma gärde".

Texten: "Trotte och Ingulv läto uppresa stenen efter Sigvid, sin fader, och ingefast efter sin make. Och Ofeg Öpir ristade."

Stenen anses vara ett av de vackraste proven, som bevarats, av Öpirs konst och ristningsteknik.

6) (486) Morby, Mora stenar

Stenen som endast är ett fragment anses ha haft sin ursprungliga plats vid nuvarande plats för huset kring kungsstenarna vid Mora stenar, eller i närheten av denna plats. Redan vid 1500-talets slut fanns endast det fragment som lades bland kungsstenarna och ligger där ännu. Av texten finns endast några få ord kvar: "... .. sin fader och ... sin ..."

Mora stenar. Foto V.Gn

(Utöver detta runstensfragment finns vid Mora stenar de s.k. kungsstenarna. Fyra stycken med latinsk text. I denna förteckning har kungsstenarna, deras mening och text ej närmare beskrivits.)

7) (487) Morby, Mora äng

Stenen har stått på Mora äng, men är i de flesta äldre beskrivningar angiven endast som fragment. Stenen finns inte omnämnd i senare beskrivningar och har sedan slutet av 1600-talet varit försvunnen.

Texten: Inskriften (på fragmentet) ger inte någon språklig mening. Den är sålunda av samma art som 3) (483) vid Kasby.

8) (488) Morby, Mora stenar

Endast ett fragment, som blev funnet av S. Eklund, Edebybro, i en av honom arrenderad del av Mora äng, vid uppodling av ett stenröse, som låg ca 200 m norr om monumenthuset nära en gårdesgård. Fragmentet fördes till Edebybro och senare till monumenthuset, där det fanns så sent som 1915. Senare har det försvunnit och har ej återfunnits. På fragmentet kunde ses en del av runslingorna - "... Gud hjälpe ..." - samt en liten del av korset.

9) (489) Morby, F.n. i Universitetsparken Uppsala

Stenens ursprungliga plats anses vara i skogen söder om Mora äng, på Morby ägor men närmare akademihemmanet Rosla invid nuvarande vägen från Alsike anhalt till Morby. - Den flyttades 1729 till Uppsala av Olof Celsius som lät ställa upp den på sin gård, Östra Ågatan 11. Därifrån flyttades den till gården Gustavianum. Stenen lånades därifrån tillsammans med två andra från Bondkyrka och Rasbo socknar till världsutställningen i Paris 1867. Efter återkomsten blev den flyttad till ett par olika platser inom Uppsala och uppställdes 1921 i Universitetsparken, där den står i sydöstra delen av parken.

Texten: "Gullög lät göra bron för sin dotter Gillögs själ, som Ulv hade till hustru, Öpir ristade."

10) (490) Olunda

Stenen står invid norra sidan av landsvägen Uppsala-Östuna kyrka. Ristningen är omsorgsfullt gjord och inskriftens slinga går i två varv upp och ned över ristningsytan. Ristningen synes tillhöra en typ som tillskrives ristaren Gunnar.

Texten: "Gerbjörn och jovurbjörn och Vifast de reste denna sten efter Gerbjörn, sin broder. Gud hjälpe hans ande och själ."

11) (491) Årby

Detta fragment av en runsten sitter inmurat på insidan av nordvästra väggen i källaren vid Årby. Den har funnits på samma plats sedan 1600-talet. Den lilla del av texten som finns är följande: "... och gullög och"

12) (492) Örby

Stenen står rest i en trädbevuxen backe ca 30 m öster om landsvägen Marma-Lagga kyrka och 100 m nordnordväst om boningshuset i Örby. (Platsen utmärkt på geologiska kartbladet Rånäs.) Ristningen är att döma av ojämnheter utförd av en mindre kunnig ristare.

Texten: "Åsbjörn och Gisl och Ödbjörn läto uppresa stenen efter Björn, sin fader."

ÖSTUNA SOCKEN

Endast en runsten finnes med säkerhet i Östuna socken. I några skrifter talas om "runstenar", men det torde enligt Wessén sannolikt röra sig om något slags bautastenar. De nämnda stenarna skulle vara en i Åsbärby gårde, en "vid Rijsberga krog", en på Helleby gårde vid landsvägen, en på Våppeby gårde och en "uti Täby gårde". Om tre av dem har tidigare anmärkts att de saknar inskrift.

Brunneby

Stenen var inmurad på spisens framsida nedanför spiselhällen. Platsen säges vara "Östuna och Brunnby Millangård i askgraven". År 1673 säges följande: "Uti Brunnby hos hr Nils Bonde, Bengt Hansson finns en runsten i stugan under ungsgraven stående med runskrift inritat i den ena sidan fram står om vilken ingen berättelse finns annat än den har der av urminnes tider stått."

Stenen var icke hel utan i minst två delar. Några senare uppgifter om stenen saknas.

Texten: Inskriften ger ej någon språklig mening.

Nils Alander